

Worstelen met je familie

'Family matters, wacht maar tot je later zelf kinderen hebt'. Kunsteyssen, Kanaalkade 65-66 in Alkmaar. Tot en met 13/5; vr, za, zo 13 tot 17 uur.

De kunstenaars Ellis Jeurink en Marit Dik maakten afgelopen zomer '100% Gelukkig' voor de Schoorlse Kunsten. Ze wilden er een positief gevoel mee uitdrukken over 'het geluk van jonge ouders'. In boeken, films, toneel en kunst wordt al vaak genoeg de nadruk gelegd op de negatieve kanten van het gezin. Het bracht hen er toe om het thema 'gezin' en 'familie' verder uit te werken, vroegen acht andere kunstenaars erbij en maakten de expositie 'Family matters' in het Alkmaarse kunstcentrum Kunsteyssen.

Natuurlijk is het niet alles goud dat er thuis blinkt. Familie 'wrikt' ook, Marit Dik stelt het zelf vast in de uitgebreide toelichting die ze bij 'Family matters' schreef. En inderdaad, scherpe randjes maken kunst wel zo spannend. Net als de vrijheid die je hebt om zelf te interpreteren wat je ziet. Want Diks uitleg hoeft niet altijd jouw gevoel weer te geven.

Zo blijft haar commentaar vaak vrij neutraal, terwijl je bijvoorbeeld ook kunt concluderen dat veel werk in 'Family matters' verwijst naar de benauwde kant van het huisje-boompje-beestje-gevoel. Geeft niet, juist die vrijheid om te interpreteren maakt het spannend, net als de constatering dat veel van dit werk je blijkbaar niet onberoerd laat.

Zo wordt het huiselijk gevoel benadrukt door een aantal werken in tuinhuisjes te situeren. Je kunt dat zien als intiem, zoals Dik het bedoelt. Je kunt het ook als beklemmend ervaren. Zoals het gezinnetje – vader, moeder, zoon, dochter – dat Elles Jeurink als vier eenvormige poppen in een warm vertier-tje plaatst. En de vier eksters dreigend op het dak, zij maken

'Quid est veritas?' van Jans Muskee.

FOTO ERWIN NELES/JIFOTO

het tafereel niet vrolijker.

Of het beeld dat Guda Koster schetst van het gezin. Weer vader-moeder-zoon-dochter: het standaardgezinnetje. Ze heeft er levensgrote poppen van gemaakt, geposeerd tegen een gordijn. Maar alles – kleding, huid, gordijn – is gemaakt van militaire camouflagestof. De gezinsleden vallen zo weg tegen elkaar en tegen hun achtergrond. Is Koster hier puur met stof bezig, of wil ze zeggen: 'wég identiteit'?

Het enorme met crayon getekende 'Waak ik ervaring in heb' van Jans Muskee toont een blinkende straat met riante geschilderde woningen in een Vinex-wijk, groene bak bij de weg. Het ideaal voor het modelgezin? Het doet eerder denken aan de eenzaamheid van de moderne tijd die Edward Hopper in de vorige eeuw al uitdrukte. De twee jongetjes onder in beeld bekijken een stralende knikker. Hun geheim is in deze eenvormige treurigheid?

En wat is het geheim in die andere prachtige mega-tekening van Muskee, 'Quid est Veritas?'. Gezin staat langs de snelweg in pakweg Frankrijk. Vader tuurt in de verte, moeder (met landkaart) kijkt van achter langs hem heen. Broeit er iets tussen die twee? De drie dochters hebben lol, maar wat moet die ooielaar daar in de lucht?

Kind zijn is overigens ook geen lolletje. Petra van der Steen maakte van allerlei lappen en kleedjes 'troostdoekjes', om met duim in de mond aan te sabbelen. En een wasrekje met shirtjes, gemerkt 'sadshirts' en met een opdruk als 'Ik ben maar weggegaan'. Vooraan hangt een enorme onderbroek met de geborduurde tekst 'Wacht maar tot je zelf kinderen hebt'. Ouder zijn is ook geen pretje. Kijk alleen maar naar het beeld van de barende vrouw van Paul de Reus. Een (enorme) baby hangt tussen haar benen terwijl de moeder schreeuwt in een kussen.

De warmbloedige schilderijen van Marit Dik daarentegen hebben iets hoopgevends. Vader die herfstbladeren in de lucht gooit voor zijn kleine kinderen. Maar ook Dik laat een moeder worstelen (met een hond, een leeuw?), terwijl dochterlief toekijkt. Nee, dan Sonja Hillen, die de zorgende moeder verbeeldt met een zachte theemuts die bestaat uit borsten. Een warm beeld, of hilarisch in al zijn mutsigheid? Het is ook een manier om je worsteling uit te drukken, dat zeker.

Zo heeft ieder werk in de ongepolijste fabrieksruimte van Kunsteyssen zijn eigen raadsel. Want eenduidig is de boodschap zelden. Juist de mogelijkheid om vrij te associëren maakt 'Family matters' een rijke expositie. En de uitkomst daarvan? Die zal erg afhangen van de emoties waarmee ieder voor zich tegen het fenomeen 'familie' aankijkt.

MARK MINNEMA